

CONSTANTIN CHIRIȚĂ

C I R E Ș A R I I
CAVALERII FLORII DE CIREȘ

Volumul I

Ediție îngrijită de Diana Chiriță

Prefață de Oana Soare

Referințe critice de Lucian Pricop

Editura Roxel Cart
București

CUPRINS

<i>Bun venit, cireșari!</i> (prefață de Oana Soare).....	7
<i>Notă asupra ediției</i>	19
<i>Referințe critice</i>	20
Capitolul I	27
Capitolul II	56
Capitolul III	65
Capitolul IV	87
Capitolul V	100
Capitolul VI	111
Capitolul VII	146
Capitolul VIII	157
Capitolul IX	170
Capitolul X	202
Capitolul XI	219
Capitolul XII	235
Capitolul XIII	267
Capitolul XIV	281
Capitolul XV	299
Capitolul XVI	309
Capitolul XVII	326
Capitolul XVIII	355
SCHIȚE	359

BUN VENIT, CIREȘARI!

Câteva cuvinte despre nașterea unui roman norocos și despre autorul lui

Unii scriitori știu cu precizie care este cartea lor norocoasă, cea care îi va reprezenta în posteritate. Alții dispar convinși că opera lor majoră a rămas încă nedescoperită de critică, uzurpată de o scriere mai norocoasă, dar nu la fel de reprezentativă pentru destinul lor literar. Constantin Chiriță ar face parte din această ultimă categorie. Altfel spus, autorul nu miza pe *Cireșarii*, deși posteritatea va juca în mod cert pe această carte norocoasă, care, din 1956, când a apărut primul volum și până azi, în al doilea deceniu al anilor 2000, refuză să îmbătrânească. Acest amplu roman, în cinci volume, este așadar unul plasat sub semnul mirabilului, chiar al miracolului, din mai multe puncte de vedere. În primul rând, l-a luat prin surprindere chiar pe autorul său, deși visul acestuia fusese acela de a crea în literatura română un roman al adolescenței comparabil celor din proza americană. A reușit cu prisosință, *Cireșarii* impunându-se detașat într-un sector ilustrat de nume ca Octav Pancu-Iași, Gica Iuteș, chiar Mircea Sântimbreanu. I-ar putea face concurență romanul de aventuri marine al lui Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*, însă scrierea lui Chiriță are o schemă mai amplă și mai complexă și propune cea mai bună strategie de investigare a unor medii – este vorba de codul enigmei. În al doilea rând, de la ediție la ediție și până la numeroasele reeditări, *Cireșarii* vehiculează unele dintre cele mai fabuloase tiraje din întreaga literatură română (milioane de exemplare). În multe biblioteci particulare din țară există cel puțin două, dacă nu trei ediții ale acestei cărți al cărei destin fabulos a creat un fenomen pe care studiile culturale îl desemnează sub numele de *fandom*. Adică *Cireșarii* nu s-a jucat numai pe mâna cititorilor, ci și pe aceea

a fanilor. Dar până să schițăm istoria acestui roman cult (ea merită făcută!), să o prezentăm pe aceea a autorului ei. Constantin Chiriță a fost, în această privință, o personalitate *discretă*, astfel că biografia sa a rămas în parte necunoscută. Ca mulți dintre colegii săi de generație, scriitorul (născut la 12 martie 1925 și decedat pe 14 noiembrie 1991) nu și-a finalizat studiile universitare (în cazul său politehnice) și s-a angajat de foarte tânăr în presă (la ziarul *Scânteia*). Ca reporter, Chiriță a bătut țara în lung și lat, prilej de a cunoaște diverse medii și de a consemna „realizările“ lumii noi (pe care idealismul și bonomia sa structurală le vor asimila „romantismului revoluționar“). Pe de altă parte, tânărul Chiriță are în mod cert intuiția rolului major pe care îl poate juca *aventura* (bine înțeleasă) în formarea destinelor. Adolescent, se alăturase trupei unui circ, astfel că pitorescul mediu din *Roata norocului* este descris (excelent) în deplină cunoștință de cauză. Mai mult, asemenea viitorului personaj Ursu, cu care și aducea fizic, a fost acrobat și boxer. Probabil că acestei chemări a depărtărilor îi corespund și aventurile de mai târziu ale *Cireșarilor*. Însă, până atunci, Chiriță se exersează în singurul gen literar admis în anii '50; în 1949 debutează cu volumul de nuvele *Matei Ion a cucerit viața*, iar în 1959 și 1960 publică romanele *Întâlnirea și Oțelul*.

În 1956, lui Chiriță îi vine marea idee de a scrie un roman pentru adolescenți, ca urmare a mai vechiului său vis. Iată ce mărturisea autorul într-un interviu: „[...] fiind un pasionat cititor al literaturii de aventuri pentru tineret, nutream de multă vreme ambiția să pot scrie o replică românească la *Tom Sawyer* sau la *Cărarea pierdută*. S-a întâmplat ca exercițiul epic care a fost *Cireșarii* să însemne, în același timp, descărcarea unor fiori care sălășluiau de mult în mine. [...] adolescenții au nevoie de cărți care să-i facă să viseze, să le dăruie «clipe din imaginația lumii», cum spune cineva. Asemenea *cărți ale vârstei*, cum le zic eu, pentru a-și atinge scopul, pentru a transmite adică cititorului valori și învățăminte, trebuie să fie astfel concepute încât să reprezinte vârsta, să fie populate de eroi de-o seamă cu cititorii, să-și desfășoare acțiunea aici, nu aiurea, pe alte meleaguri, să-i dea neconținut adolescentului ideea de verosimil, în sfârșit, să urzească o acțiune cuceritoare prin dinamism și neprevăzut⁴¹. Fiica scriitorului, d-na Diana Chiriță, care a avut amabilitatea de a ne oferi

¹ Interviul cu Boris Buzilă, *Magazin*, 29 iunie 1968.

și alte detalii, completează mărturisirea tatălui său: „*Cireșarii* s-au născut din dorința autorului de a nu se lăsa doborât de loviturile sorții. El colabora la mai multe ziare din București. Familia mamei a fost persecutată de comuniști: bunicul, Dr. Franz Kräuter (deputat de Timiș), străunchiul, episcopul Augustin Pacha și alți membri ai familiei au fost condamnați la temniță grea în timpul procesului stalinist împotriva bisericii catolice din 1951. Când s-a aflat în redacții că tata se căsătorise cu fiica unui «dușman de clasă», a fost concediat de la toate. A supraviețuit ca *ghost writer* și a luat hotărârea să scrie o carte nemaipomenit de frumoasă, atât de frumoasă încât nicio editură să nu-i poată refuza publicarea.“

Inițial, romanul a fost compus ca o trilogie. În 1956 apărea primul volum, cu titlul *Cireșarii* (care va deveni *Teroarea neagră* la reeditarea din 1968 și *Cavalerii florii de cireș* la cea din 1972), în 1958, *Castelul fetei în alb* și în 1963, *Drum bun, cireșari!* Încă de la primul volum, receptarea cărții a depășit cu mult așteptările autorului. Așa cum spuneam la început, acest roman a inițiat probabil, în literatura română, fenomenul *fandom*. Or, acești cititori fanatici au un comportament cu totul special: se identifică cu personajele, le imită, interacționează cu autorul, se organizează în ceea ce azi am numi fan cluburi. Situația este cu totul insolită pentru o operă din literatura română și pentru cadrul cenușiu al României socialiste. Încă din 1956, scriitorul primește scrisori de la cititori, aceștia organizează întâlniri și asociații, aventurile cireșarilor sunt continuate în realitate de adolescenții anilor '60, '70, '80.

Cele trei volume ale romanului sunt permanent reeditate, dar tirajele se dovedesc mereu nesatisfăcătoare. Astăzi am spune că romanul a fost un bestseller – și, personal, consider că va mai fi astfel pentru multă vreme. Însuși autorul se referă, într-un interviu cu Florin Mugur, la acest surprinzător ecou pe care l-a avut romanul său în rândul adolescenților. O fetiță dintr-un mediu defavorizat i-ar fi mărturisit că prin *Cireșarii* și-ar fi regăsit copilăria. Alți cititori îl somează să continue aventurile eroilor din cartierul Cireșului. Practic, celelalte două volume, *Roata norocului* și *Teroarea albă* (*Aripi de zăpadă*) ar fi fost scrise la presiunea fanilor, în 1965 și 1968. O mențiune: titlurile finale ale volumelor I și IV (*Cavalerii florii de cireș* și *Aripi de zăpadă*) au fost stabilite la sugestia lui Nichita Stănescu, prieten cu autorul. În 1972 apărea prima ediție integrală a romanului (reunind cele cinci părți). Însă mereu oferta (în

ciuda tirajelor și a reeditărilor) a părut nesatisfăcătoare. Nici fanii nu stau degeaba – își continuă acțiunile deja începute. Deja, odată cu imitația personajelor și cu prelungirea aventurilor cireșarilor în realitate, spațiul de hârtie al romanului era mutat în lumea de toate zilele. Se încearcă localizarea orașelului cireșarilor pe hartă (s-au vehiculat nume ca Bârlad sau Câmpulung), se caută prototipurile eroilor, se cercetează locurile aventurilor eroilor.

Desigur, nu puteau lipsi ecranizările – cea mai semnificativă fiind cea a regizorului Andrei Blaier, din 1972 (proiectată în zece episoade și corespunzând primelor două volume ale scrierii). Cireșarii vor fi întruchipați de liceeni. Și astăzi se mai pot urmări destinele foștilor interpreți ai cireșarilor (e suficientă o căutare pe Google). Aventura romanului continuă și prin astfel de succedanee în care realitatea începe să se confunde cu ficțiunea.

De unde vine, așadar, farmecul neștirbit de vreme al acestui roman și colosalul său succes de public? Cartea are aproape șaptezeci de ani (!), dar, când am recitit-o, cu prilejul acestei prefețe, am constatat că nu a îmbătrânit deloc. Mai mult, m-a fermecat aproape la fel de mult ca în adolescență. S-a adăugat acum melancolia recitirii, a recitirii cărții și a recitirii travestite a vârstei mele de atunci. Am gustat altfel decât în copilărie extraordinara descriere a mediului bălciului din volumul III, detaliile livrești din volumul V, iar rebusul și anagramele din volumul II mi-au amintit de un roman celebru al lui Umberto Eco, *Numele trandafirului*. Apoi, meseria mea de critic literar m-a făcut să fiu atentă la jocul autoreflexiv prin care Chiriță are grijă să încorporeze în roman fragmente (inventate sau nu, nu are importanță) din scrisorile cititorilor. *Cireșarii* se dovedește astfel o carte pentru toate vârstele.

Romanul pe care îl țin astăzi în mână adolescenței anului 2017 a fost citit, cu siguranță, și de părinții, dar și de bunicii lor. La rândul lor, viitorii lor copii vor citi și ei acest roman. Multe generații s-au aplecat iar și iar asupra aventurilor lui Tic, Victor, Ursu, Maria, Lucia, Ionel și Dan.

Așadar... Bun venit, Cireșarii!

Secretul unei formule de succes

Deși orice rețetă de acest gen rămâne imposibil de stabilit cu precizie, să trecem în revistă măcar unele dintre elementele care

asigură șarmul romanelor din seria *Cireșarilor*. Ar fi, înainte de toate, talentul de prozator al lui Chiriță. Autorul știe cum să construiască un roman – și încă unul scurtcircuitat de firele suspense-ului –, cum să schițeze un personaj și să-l facă viu în ochii cititorului. Fiecare roman este construit pe mai multe planuri paralele, care se intersectează la un moment dat; schema este menținută la nivelul fiecărui capitol, unde subcapitolele se succed rapid și trec, de regulă, de la un personaj la altul și de la un plan de acțiune la celălalt. Intervine dozarea suspense-ului: aici Chiriță este maestru, reușește să țină până la sfârșit cititorul cu sufletul la gură.

Scrierile au o formulă mixtă: romanul de aventuri este îmbinat cu cel detectivistic (specie a romanului polițist), la care se adaugă unele elemente specifice literaturii pentru copii și adolescenți. În centrul fiecărui volum stă o *enigmă*: cititorul este antrenat să urmărească el însuși firul detectivistic, laolaltă cu eroii, pentru găsirea răspunsului (eventual înaintea lor). La enigmă se adaugă cadrul cu totul singular în care se desfășoară aventurile, apt el însuși să stimuleze imaginația oricărui adolescent. Este vorba de locuri misterioase: o peșteră necartografiată încă, un castel medieval, cadrul colorat și pitoresc al unui bălci, o cabană pierdută în creierii munților, un palat aflat pe fundul mării. Mai e apoi și timpul acțiunii – aventurile cireșarilor au loc în perioada magică a vacanțelor, bucuria de a trăi și vioișia fiind astfel de la sine înțelese.

La toate acestea se adaugă flerul scriitorului, care nu acceptă să coloreze aventurile cireșarilor în tonuri „pionierești“, să le transforme cuvintele în sloganuri sau în cântece de laudă la adresa partidului. Aproape niciun detaliu nu amintește de faptul că acțiunea se petrece totuși în România comunistă. Micii eroi ai lui Chiriță nu seamănă cu personaje ca „pistruiatul“ sau „prințesa de pe Șega“, deși și aceste romane ale lui Francisc Munteanu au șarmul lor: cireșarii sunt „neangajați“ politic, nu sunt mici comuniști destoinici, viitori membri de partid. Ei doar își trăiesc plener farmecul vârstei și pornesc în diferite aventuri de explorare. Astfel, *Cireșarii* își depășesc epoca în care au fost scriși – șansa literaturii vine din însăși libertatea ei.

Dar poate că primul element care asigură succesul romanului lui Chiriță sunt personajele însele, toate cuceritoare, lesne identificabile pentru că sunt concepute în funcție de o trăsătură-cheie, care să le diferențieze de restul grupului și să le fixeze în memorie. Ele reflectă minunat psihologia infantilă sau adolescentină și în aproape

toate scriitorul strecoară câte ceva din propria-i personalitate (cazul cel mai clar fiind cel al lui Ursu). Să începem cu năstrușnicul Tic, cel mai mic din grup – el este un fel de D'Artagnan autohton (dacă ne gândim că nu e de la bun început acceptat de grup și că el oferă de multe ori sarea și piperul aventurilor, fiind cel mai conturat personaj din serie). Istețimea, agilitatea, ingeniozitatea și umorul sunt fixate în scene memorabile – mulți adolescenți vor fi râs în hohote de peripețiile lui Tic, mereu însoțit de câinele Tombi (nume care se schimbă în Țângulică dacă animalul nu e ascultător). Micile sale întâmplări sunt savuroase și rămân în mintea cititorului – pe Tic îl vedem făcând eforturi de a-i găsi pe cireșari (vol. I), pentru a-i descoperi pe transmțătorii pachetului fetei în alb (vol. II) sau dorind să câștige statueta și mereu dezamăgit că nu reușește (vol. III). Un alt personaj memorabil este Victor – serios, interiorizat profund, un soi de eminență cenușie a cireșarilor, logicianul perfect. Victor gândește tot timpul și el are mereu intuiția rezolvării enigmelor. Acest mare *ghicitor* este, în plus, modest, atașant, înzestrat cu o mare sensibilitate ascunsă (în volumul doi și în volumul cinci îl vedem îndrăgostit de aceeași misterioasă Laura, fata în alb). Tot Victor este liderul grupului. Vine la rând Ursu – și cu el, forța și rezistența fizică. Dacă Victor era marele logician, Ursu este marele acrobat – cititorul nu uită prea ușor escaladarea stâncilor din *Castelul fetei în alb*, înfruntarea viscolului din *Aripi de zăpadă* sau a furtunilor pe mare din *Drum bun, cireșari!* În plus, Ursu este un sportiv redutabil (asistăm chiar la un meci de box). El era preferatul meu, în adolescență: Ursu este prototipul durului cu inima tandră, vlăjganul este un îndrăgostit timid – deși o simpatizează pe Lucia încă de la volumul I, reușește să își exprime sentimentele de-abia la sfârșitul tuturor aventurilor, în *Drum bun, cireșari!* Nimeni altul nu are grijă de membrii echipajului mai mult decât el – Ursu merge până aproape de imposibil, riscându-și uneori viața (sau părănd doar că și-o riscă, pentru că personajul își calculează mișcările cu precizia unui Victor). Vin la rând Maria și Lucia – cu personalități opuse. Maria este visătoare, romanțioasă, are nostalgia castelelor vechi și a romanelor cu cavaleri. Bruneta cu părul lung împletit în două cozi groase care îi atârnă pe spate este însă și o fire hotărâtă, de multe ori ironică (mai ales cu fratele său Tic, pentru care nu e decât o „urâcioasă“ care îi demască șotiile). Lucia este croită pe un calapod diferit. Blonda cu părul scurt are o fire energică, sarcastică, puțin înclinată spre

romantisme; de multe ori îl dublează pe Victor în raționamente. Spune tranșant ce are de zis și unii dintre cireșari – Dan sau Ionel – îi cam știu de frică acestei fete care, parcă, aduce a băiat. Însă Lucia se dovedește, la finalul volumului V, la fel de îndrăgostită ca Maria – semn că sensibilitatea sa era numai cenzurată sau poate doar atunci, în ultimul ceas, descoperită. Adolescenții lui Chiriță – construiți în jurul unei trăsături forte de caracter, pentru a fi mai ușor reținuți – nu sunt însă și monocorzi. Faptul că ei sunt diferiți încurajează apropierea de tip empatic a unui număr cât mai mare de cititori. Multe adolescente se vor fi recunoscut în Maria sau Lucia – preferata mea era Maria, dar am trăit cu sufletul la gură apropierea dintre timidul Ursu și reținuta Lucia. Chiriță simte bine psihologia vârstei și are buna idee de a presăra pe parcursul acțiunilor palpitate și mici episoade de iubire nevinovată, a căror emoție și candoare găsește rezonanțe și în cititorul mai matur. Pur și simplu un roman în care cireșarii ar fi fost imuni la chemările inimii ar fi fost inautentic – niciun cititor nu s-ar fi putut regăsi în asemenea eroi. Nici măcar cenzura comunistă nu a avut ce să pună în cârcă emoției și candorii cu care cireșarii își trăiesc primele iubiri. I-am lăsat la sfârșit pe Ionel și pe Dan pentru că ei se rețin cel mai puțin. Intelligent și premiant, primul este și un copil răsfățat, cu unele apetituri de conducere (vezi încercarea lui de a fi liderul grupului, în locul lui Victor), dar incapacitatea de a imagina soluții și de a rezolva enigmele din teren îl exclud de la un asemenea rol. Dan, figura cea mai palidă din grup, este un tip timid, grăsun, nesigur pe sine și cu un bun-simț înnăscut. Ar trebui totuși să fim atenți la el de la bun început – pentru că lui îi va fi încredințat, la finalul volumului V, cel mai important rol.

Aventurile cireșarilor

În volumul I, cireșarii pornesc să exploreze o misterioasă „peșteră neagră”, încă necartografiată de geografi și neexplorată de geologi. Suspense-ul și loviturile de teatru fac legea într-un roman detectivist; cei șase eroi se vor confrunta nu numai cu o enigmă speologică, dar și cu una morală. Bizarul personaj Petrăchescu, cu ale sale mustață ridicolă și pălărie hilară, ins aparent ramolit și înțepenit într-un clișeu verbal („pe cinstea mea!”) de care cireșarii fac haz se dovedește, la final, exact cine te-ai aștepta mai puțin. În acest volum (dar și în al treilea și al patrulea), Chiriță propune o

confruntare antagonistă a binelui cu răul. Pentru că în peștera pe care o explorează cireșarii se ascund (și ascund obiecte misterioase) însuși Petrăchescu și tovarășul său bărbos – firele acțiunii pierzându-se undeva în subteranele anului 1944. Tot la acest an duce și subiectul volumului patru, *Aripi de zăpadă*: în încercarea lor de a explora coasta muntelui, cireșarii se confruntă și se intersectează cu un grup de trei persoane care încearcă să descifreze un mesaj transmis de un muribund în august 1944. Desigur, în spatele mesajului (care reunește două cuvinte fără legătură clară, „cabană“ și „iulie“), cei trei se așteaptă să dea peste o comoară (și ea chiar există). Însă mintea cireșarilor merge mai repede – ei descoperă mai devreme unde este „îngropat“ secretul. Nu lipsesc peripețiile și o întregă cazuistică pe care azi o atribuim thriller-ului: confruntarea cu nămeții și tehnica efectelor speciale, răpirile, căutările de tip polițienesc, în sfârșit, tot ce ține de *hold-up*.

În continuare, ne vom opri mai mult asupra celorlalte trei volume, mai reușite estetic, mai sofisticate compozițional și mai stimulative din punct de vedere tematic.

Adolescenții din toate timpurile au iubit istoriile care se desfășoară în paralel și *în secret* în raport cu istoria învățată pe băncile școlii. Castelele – mai ales cele necunoscute, aflate în ruină, vestigii ale unei epoci trecute și cu atât mai încărcate de nostalgie – au exersat mereu o fascinație asupra lor. Dacă se mai adaugă și o enigmă care trebuie decriptată – rețeta îi va atrage negreșit. Secretul seduce la orice vârstă. Este chiar formula celui de-al doilea volum din serie – *Castelul fetei în alb* – „fata în alb“ fiind și ea o apariție care stimulează imaginația (nu doar pe cea a cireșarilor!). Însă povestea castelului misterios al lui Chiriță nu seamănă cu acelea din fantasy-urile lui Tolkien sau din seriale de tipul *Game of Thrones* – pentru că pe prozatorul nostru nu îl interesează coloratura fantastică a acțiunii și nici plasarea ei în basm. În schimb, în *Castelul fetei în alb* ne este propus un adevărat joc al minții pentru a descoperi tainele unei istorii *ocultate, ascunse*, ale cărei urme, inevitabil, sunt aproape necunoscute, total inaccesibile vizitatorilor. Castelul este ascuns în chip strategic pentru că este un castel tainic, conceput anume pentru a nu putea fi descoperit – aici erau adăpostite comorile țării în timpul marilor bătălii din trecut. Astfel, a doua aventură a cireșarilor se desfășoară în jurul acestui castel enigmatic, aproape fantomatic, numit Castelul celor două cruci (după planul său arhitectural neobișnuit) sau

Castelul Vulturilor (după amplasamentul său, printre munți). Antreneați de un obscur mesaj transmis chiar de fata în alb – acum prizonieră în castel – cireșarii pornesc spre aventură. Cu șovăieli, plini de incertitudini – pentru că mesajul nu conținea niciun fel de detaliu despre locul unde se afla castelul. Cu cât cireșarii întârzie, cu atât îi bate inima mai tare cititorului pentru biata „fată în alb“, încarcerată și păzită de trei personaje de temut, omul cu cicatrice și cei doi secunzi ai săi, dintre care unul are ochi de viezure. În cele din urmă, detaliile despre castel și locul unde este amplasat sunt descoperite în urma descifrării unui document de la 1663. Acesta este chiar miezul romanului – decodarea aproape rebusistică a unui mesaj criptic, în care fiecare rând îl continuă contradicându-l pe cel de dinainte. Mai mult, și fata în alb are un document – care ar trebui descifrat prin citirea în oglindă cu cel aflat în mâinile cireșarilor – așa că talentul lui Victor de logician și hermeneut (interpret) merită aplaudat. Poate că în acest volum al doilea suspense-ul este cel mai savant orchestrat din întreaga serie. Cititorii vor fi atenți la codul acestei stranii enigme, dar și la seria de acrobații pe care le face Ursu o dată pentru a descoperi documentul de la 1663, a doua oară pentru a înlesni accesul cireșarilor la castelul celor două cruci. Castel și, totodată, capcană: pentru a trece dintr-o cameră în alta, cireșarii trebuie să descifreze în prealabil ghicitori criminale la propriu (se va vedea despre ce e vorba). Acolo unde în cinematografie s-ar fi folosit efectele speciale, Chiriță nu are la îndemână decât cuvintele – și o imaginație vizuală și strategică de excepție. Apoi, misiunea cireșarilor este mereu una recuperatorie – acum ei descoperă, înaintea istoricilor și arheologilor, comoara ascunsă de veacuri în castel. Surpriza nu se oprește însă aici – deconspirarea „răpitorilor“ seamănă cu o lovitură de teatru desăvârșită. Am lăsat deoparte un amănunt – oare de ce e Ticușor atât de trist la finalul volumului? Ce alte mistere mai antrenează fata în alb și castelul ei?

Mediul se schimbă în *Roata norocului*, al treilea volum din serie: acum îi însoțim pe cireșari la bălci și la muzeu, unde asistăm la dispariția misterioasă a unor stranii și extrem de prețioase statuete. Legătura dintre cele două spații și fapte se va dovedi de-abia la final. Pentru început îi vedem pe cireșari plecând în formulă incompletă (fără Victor și Ursu) în orașelul Ioanei, verișoara lui Dan; îi urmăm la bălciul din localitate (cu o enervantă și hoțomană „roată a norocului“, la care nimeni nu câștigă altceva decât bagatele) și apoi

la muzeu, pentru a admira superbele statuete de Tanagra (adică niște statuete de pământ ars, reprezentând figuri umane, descoperite în necropolele din Tanagra, sat din regiunea grecească Beoția). De aici începe și enigma: în curs de cincisprezece minute, statuetele dispar pe neașteptate din vitrină. Cine să le fi furat? Cireșarii abandonează pentru moment bâlciul și încep investigațiile. Pe prima pagină din roman avem desenată o hartă în care sunt fixate pozițiile tuturor vizitatorilor aflați în muzeu în momentele fatidice ale dispariției. Le va fi furat artista incultă și vanitoasă, îmbrăcată excentric? Sau omul cu cicatrice (altul decât cel din volumul precedent)? Omul în gri? Atletul (bunul prieten al lui Tic)? Sau chiar „scheletul“, adică un ins a cărui constituție fizică îi justifică porecla, declasat social și alcoolic notoriu? Sunt investigate scrupulos toate pisteles – ba chiar năstrușnicul Tic inventează și un joc al întrebărilor pentru a-și putea duce incognito ancheta. Însă, dacă nu e Victor să indice premisa... Micii detectivi se învârtesc în gol, eliminând rând pe rând personajele, mereu având în minte harta cu pozițiile vizitatorilor aflați în muzeu în momentele cheie ale dispariției statuetei. Sondajul cireșarilor (care îi vizitează sub diferite pretexte pe toți suspectii) e mină de aur pentru prozator: practic, *Roata norocului* e cel mai colorat roman din serie. Avem tabloul exotic al bâlciului și al cercului (locuri frecventate de toți vizitatorii muzeului), apoi pe acela al mediilor în care se învârtesc aceste personaje secundare. Investigația cireșarilor nu merge chiar în van – aflăm și amănunte care pigmentează (și complică) povestea. Spre exemplu, fostul proprietar al statuetelor era nimeni altul decât „scheletul“, personaj de vază odinioară, care le vânduse la un moment dat pe nimica toată, pentru a-și putea procura băutură. Situația se va limpezi odată cu venirea marelui logician – alias Victor: de ce își închipuiseră cireșarii că statuetele au fost neapărat furate din muzeu? Scena investigațiilor se deplasează spre deja cunoscută Roată a norocului, iar enigma o aflăm chiar în ultimul rând al romanului. Spre dezamăgirea lui Tic – care descoperă astfel că și isteții, mai ales dacă sunt inocenți, se pot înșela. Spre bucuria lui Dan sau, sau mai bine zis, în consens cu strategiile sale narrative de viitor autor de romane polițiste. În opinia micului erou, vinovatul ar trebui să fie dezvăluit pe ultima pagină, chiar pe ultimul rând – vinovat pe care nimeni până atunci nu l-ar fi bănuit. De la acest volum începe și jocul autoreferențial al romanului – *Roata norocului* se deschide cu o scrisoare de la un cititor care ne asigură că întâmplările povestite în

paginile cărții (furtul statuetelor, rolul cireșarilor în descoperirea lor) ar fi strict autentice! Trucul nu este nou în literatură: romanul și „realitatea“ ajung să se privească astfel ca printr-o oglindă, faptele din volum ajung să fie certificate înainte ca lectura însăși să înceapă.

În fine, volumul al cincilea este, poate, cel mai reușit dintre toate, aici enigma având un puternic substrat cultural și livresc. Este și cel mai nostalgic volum – pentru că acum ne vom despărți de cireșari. Și, totodată, volumul în care filonul de tip psihologic este cel mai bine exploatat de autor. Cireșarii nu prea mai sunt adolescenți – sufletele lor încep să se complice, sentimentele devin altele. Însă dorința lor de aventură rămâne aceeași: aici, eroii investighează enigme din Tomisul antic și din spațiul cu puternică încărcătură istorică din jurul Histriei. Ei încearcă să eludeze misterul existenței unor coloane din marmură albă, care pot fi văzute doar pe timp de furtună, dintr-un anumit punct. Oare marea adăpostește un Palat de cleștar în ruină, așa cum visează romanțioasa Maria? Alertați de Ionel (care ar fi văzut cele două coloane), cireșarii vin la mare pentru explorări. Se instalează la Ochiuri, unde scot la iveală pietre cu inscripții misterioase, vizitează Histria și fac cunoștință cu vestigiile vechii așezări grecești, în fine, mutați la Gorganul, decryptează enigma obsedantelor coloane. Secretul, mai ales când vine de mână cu iubirea, are de ce să o entuziasmeze pe Maria. Dar nu numai pe ea. Cititorii nu au decât de câștigat din acest periplu nu doar al enigmei, ci și prin secretele Antichității.

Așa cum spuneam, ultimul volum adăpostește și un roman psihologic. Visele, emoțiile și sentimentele eroilor sunt acum mai bine conturate – încă adolescente, ele anticipează și părăsirea acestei vârste. Ursu și Lucia își mărturisesc acum sentimentele; visătoarea Maria se îndrăgostește de asistentul arheolog, iar Victor este definitiv cucerit de Laura. Cireșarii se pregătesc să devină „oameni mari“; părăsesc adolescența pentru a păși într-o altă vârstă la fel de minunată, tinerețea... Eroii se pregătesc așadar să părăsească scena; în urma aventurilor lor, rămân nostalgia și amintirea. Să-i dăm cuvântul lui Victor:

„ – Poate că e ultima dată când ne întâlnim, continuă el aproape în șoaptă, aproape tremurându-i șoaptele. Suntem în pragul lumii mari. Încă un pas și vom pătrunde în lumea mare. Vom deveni alți oameni, cu alte preocupări. Întâmplările noastre se vor strecura în amintire. Și poate în clipe mai liniștite ni se vor înfățișa, dar atunci

nu vor avea decât puterea de a ne înduioșa... Ne făurim aici, acum, amintirile.“

Ne despărțim așadar de cireșari, așa cum și ei se pregătesc să părăsească acest roman al adolescenței... În ultimele capitole și în „Epilog“, scriitorul îi mai cheamă o dată la rampă. Ei vin acum cu marile dileme ale sufletului. Pe lângă îndrăgostiți, și Dan care, la sugestia lui Tic, se decide să devină scriitor. Rolul său ar fi acela de a pune pe hârtie aventurile cireșarilor, de a-i face astfel nemuritori. Să fie oare și timidul băiețel grăsuț, bonom cât cuprinde, un alterego al autorului? Să notăm iar jocul autoreferențial – *Cireșarii*, aflăm în ultimele pagini din ... *Cireșarii*, de-abia de acum încolo se va naște...

Ne pregătim de „Epilog“, unde apare umbra autorului însuși, care își convoacă pentru ultima dată personajele, pentru a le ura: „Drum bun, cireșari!“ Doar Tic se răzvrătește, dar protestul său este notat în josul paginii, după lăsarea cortinei și după faimosul cuvânt „Sfârșit“. Din afara romanului care tocmai s-a încheiat, vocea lui Tic va suna la nesfârșit în urechile tuturor fanilor *Cireșarilor*:

„ – Ce se întâmplă cu mine? Parcă m-aș întuneca... Nu vreau! Eu în locul dumneavoastră aș mai găsi o vacanță, aș mai găsi un loc necercetat... Dac-ați ști cât v-am iubit!...

– Iar începi, Ticușorule? Nu înțelegi că nu mai suntem în carte?...“

Oana Soare